

Water in de Nationale Rekeningen: NAMWA en de Kaderrichtlijn Water

Het doel van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is het stimuleren van duurzaam watergebruik en het bevorderen van de ecologische kwaliteit van watersystemen. Economische analyses en instrumenten nemen daarbij een belangrijke plaats in, zowel bij de afweging (economische analyses) als bij gedragsbeïnvloeding (kostenterugwinning¹ en prijsprikkels). Om deze analyses goed te kunnen uitvoeren bestaat een toenemende vraag naar informatie over fysieke watersystemen gekoppeld aan gegevens over de economie. Om hieraan tegemoet te komen is NAMWA (National Accounting Matrix including Water Accounts) ontwikkeld door het RIZA in samenwerking met het CBS.² Dit artikel geeft een overzicht van de praktische toepassing van NAMWA in de EU KRW rapportages die eind 2004 moeten worden opgeleverd. De KRW vraagt inzicht in de economische karakterisering van stroomgebieden, kostenterugwinning (welke bijdrage gebruikers betalen voor de levering van waterdiensten) en mogelijkheden van prijsprikkels (stimuleren duurzaam watergebruik). De gegevens voor de KRW rapportages die eind 2004 moeten worden opgeleverd, kunnen worden afgeleid uit de NAMWA (zie ook trendsinwater.nl september 2002). NAMWA toont de samenhang tussen een aantal belangrijke economische indicatoren (bruto binnenlands product, betalingsbalans, economische groei, het nationaal inkomen en het vorderingentekort van de overheid en dergelijke; in €), emissies (in kg) en watergebruik (in m³). In NAMWA zijn hiertoe twee waterrekeningen toegevoegd aan de nationale rekeningenmatrix: emissiebalans en waterbalans.

Categorie	1-10	11	12
1-10	NAM (economisch)		
11	Waterbalans		
12	Emissiebalans		

Door deze combinatie van water en economie is NAMWA een belangrijk informatiemiddel voor beleidsvragen op het gebied van integraal waterbeheer. De geregionaliseerde NAMWA brengt daarnaast de belasting van het watersysteem door verschillende economische sectoren in beeld op stroomgebiedniveau. Dit wordt gebruikt voor de economische beschrijving van de stroomgebieden in de rapportages voor de Rijn, Maas, Schelde en Eems (op dit moment vindt een verdere uitsplitsing plaats van de Rijn in vier delen).

1 Het kostenterugwinningspercentage wordt bepaald door de opgebrachte gelden voor een waterdienst (rekening houdend met subsidies en belastingen) te delen door de totale kosten van waterdiensten (inclusief milieukosten). Hierbij zal het aandeel van tenminste de huishoudens, de landbouw en de industrie moeten worden bepaald.

2 In 1996 heeft het CBS een eerste nationale NAMWA ontwikkeld (zie: De Haan, M.: Water in the Dutch national accounts: a 'NAMWA' for 1991, Netherlands Official Statistics, Volume 13, autumn 1998). In opdracht van het RIZA zijn verschillende aanpassingen gemaakt om de NAMWA geschikt te maken voor toepassing van de EU KRW, zoals de uitsplitsing naar stroomgebieden.

Economische beschrijving van stroomgebieden

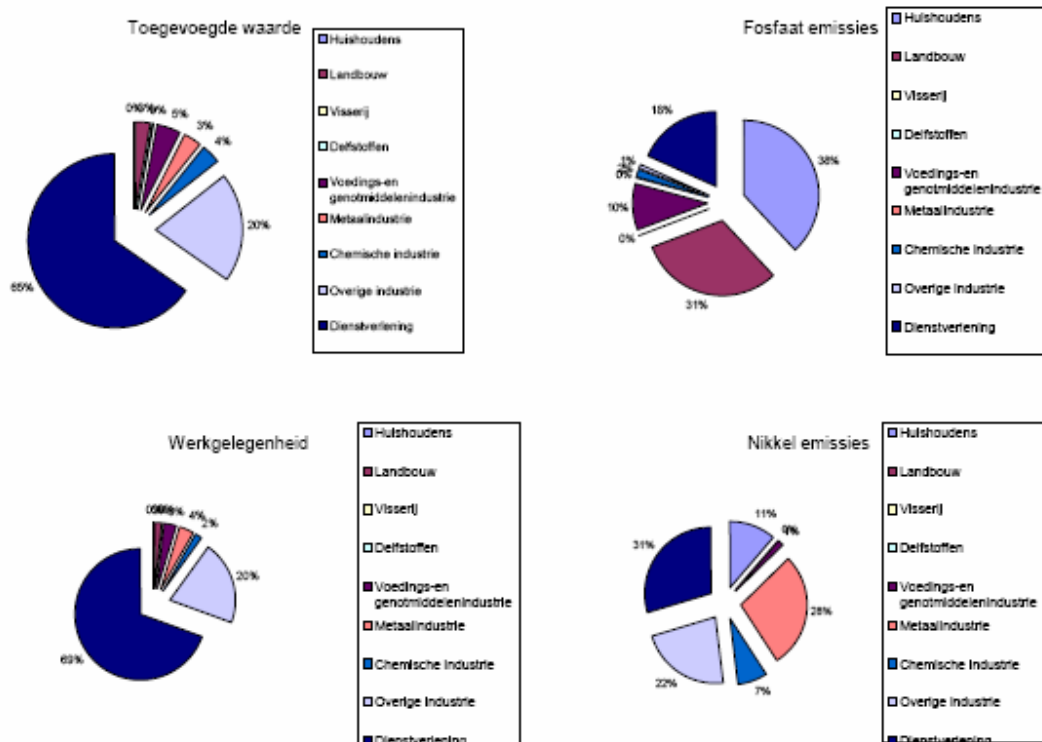
De economische beschrijving van stroomgebieden is onderdeel van de beschrijving van de huidige situatie en legt de basis onder de verdere analyses die voor de KRW zullen worden uitgevoerd. Zo geeft de economische analyse van watergebruik aan wat er momenteel gebeurt in een stroomgebied en welke belangen er momenteel zijn gevestigd. Informatie over de (grootste) lozers en de (grootste) watergebruikers wordt gekoppeld aan informatie over onder andere werkgelegenheid en toegevoegde waarde van de betreffende sectoren. Hierdoor kan worden ingeschat wat de economische gevolgen zullen zijn van maatregelen bij de verschillende activiteiten in de stroomgebieden.

Stel dat een sector heel veel zware metalen loost, en dat deze lozing idealiter zou moeten verdwijnen om een goede waterstatus, zoals de KRW beoogt, te behalen. Wat betekent dit dan voor de Nederlandse economie of voor de werkgelegenheid in de betreffende regio?

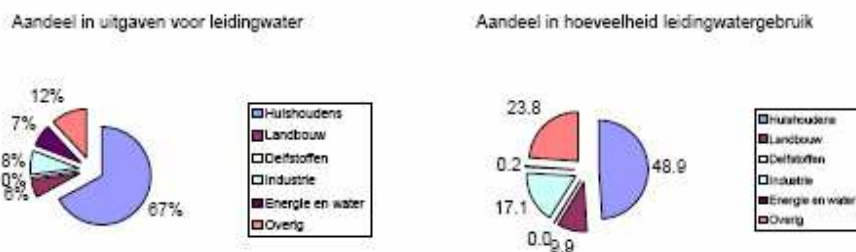
In de figuren wordt als voorbeeld voor de Maas per economische sector aangegeven wat de toegevoegde waarde daarvan is, welke procentuele bijdrage deze sector levert aan de werkgelegenheid, en wat de emissies van fosfaat en nikkel zijn. Uit de figuren valt onder andere op te maken dat chemische industrie 3% bijdraagt aan de toegevoegde waarde, zorgt voor 4% van de werkgelegenheid, maar verantwoordelijk is voor 28% van de nikkelemisaties.

Kostenterugwinning van waterdiensten

Een zelfde helder beeld kan NAMWA ook geven als het gaat om de kostenterugwinning van waterdiensten. De KRW wil duurzaam watergebruik stimuleren door het hanteren van het Vervuiler-Betaalt-Principe. De richtlijn streeft naar een redelijke mate van kostenterugwinning voor waterdiensten. Dat betekent dat sectoren die gebruik maken van waterdiensten daarvoor moeten betalen. Ten minste wordt een onderscheid gemaakt in de sectoren huishoudens, landbouw en industrie. In figuur 2 is dat gedaan voor leidingwater en is te zien hoe het zit met de kostenverdeling en de aandelen in het verbruik. Zo blijken huishoudens een relatief groot deel van de kosten te dragen wanneer dat wordt vergeleken met hun aandeel in het gebruik. Dit kan mede worden verklaard uit het verschil in kosten tussen gebruik van oppervlaktewater en grondwater voor drinkwaterdoeleinden. De bereiding van oppervlaktewater vereist complexere en daardoor duurere zuiveringstechnieken dan grondwater. In de Randstad, waar relatief veel mensen wonen, wordt relatief veel oppervlaktewater gebruikt, terwijl in andere delen van Nederland, met relatief veel landbouw, voornamelijk grondwater wordt gebruikt.

Figuur 1: Voorbeelden van gegevens voor het Nederlandse deel van het stroomgebied van de Maas (1998)

Figuur 2: Kostenterugwinning voor leidingwater per sector.

Het zijn dit soort koppelingen tussen water en economie die van NAMWA een essentiële informatiebron voor de rapportages in KRW-kader maken en die beleidsmakers en waterbeheerders in staat stellen een afweging te maken tussen economische en ecologische doelstellingen op nationaal en stroomgebiedniveau.

Meer informatie: Rob van der Veeren (rob.vander.veeren@rws.nl; tel. 0320-298938) of Bianca Hardeman (bianca.hardeman@rws.nl; tel. 0320-298707)

